

سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان بر اساس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی (ACRL)

نیر ترقی خواه دیلمقانی^۱ | محبوبه صادقی^۲

۱- مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه پیام نور، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول)، taraghikah57@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی: mah_sa3210@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۳/۲۵

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به منظور سنجش و بررسی وضعیت مهارت‌های سواد اطلاعاتی واقعی و پایه دانشجویان دانشگاه پیام نور در رابطه با متغیرهای معدل و میزان دسترسی به رایانه انجام گرفته است.

روش پژوهش: پژوهش به شیوه پیمایشی، توصیفی انجام شده و جامعه آماری شامل ۳۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان بوده‌اند. نمونه‌گیری به شیوه خوشه‌ای تصادفی بوده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی است که داورپناه و سیامک (DAS) آن را طراحی کرده‌اند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ به دست آمده ۰/۷۹ بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که نمره کل یک دانشجوی سواد اطلاعاتی ۸۷ و نقطه ۵۰ درصدی آن ۴۳/۵ بوده است. نمره کل نمونه‌های مورد بررسی در مهارت‌های سواد اطلاعاتی ۲۰/۱۰ با انحراف معیار ۵/۶۲ بوده است که فقط دو نفر از کل نمونه حائز نمره ۵۰ درصدی شده‌اند. نمونه مورد بررسی در استانداردهای سوم و چهارم عملکرد نسبتاً بهتری داشته‌اند و پایین‌ترین نمره میانگین مربوط به استاندارد پنجم (دانشجوی باسواد اطلاعاتی بسیاری از موضوعات اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مربوط به استفاده از اطلاعات را درک می‌کند و با رعایت اصول اخلاقی و قانونی به اطلاعات دسترسی می‌یابد و از آن استفاده می‌کند) یعنی ۳/۴۹ بوده که نشان‌گر بی‌توجهی دانشجویان به رعایت حقوق معنوی مؤلفین است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در کل سطح سواد اطلاعاتی واقعی دانشجویان بسیار پایین‌تر از نصف نمره پرسش‌نامه است و دانشجویان در هیچ کدام از استانداردهای تعریف شده حائز نمره مطلوبی نشده‌اند و آموزش‌های دانشگاهی و حضور در دانشگاه تأثیری در افزایش سطح سواد اطلاعاتی پایه دانشجویان نداشته است.

واژه‌های کلیدی: سواد اطلاعاتی، استانداردهای (ACRL)، مهارت‌های سواد اطلاعاتی، دانشجویان دانشگاه پیام نور

مقدمه

واژه سواد در گذر زمان از تکامل تدریجی برخوردار بوده است. سواد دربرگیرنده مهارت‌های مورد نیاز برای هر شخص است، تا بتواند نقش مناسبی را در جامعه ایفا کند. در دنیای امروز که به سرعت بر حجم اطلاعات و میزان دانش افزوده می‌شود، اگر شخصی بخواهد از تمام اطلاعات جدید منتشر شده در زمینه تخصصی خود آگاه شود، به طور قطع تنها راه برای دستیابی مفید و سریع به اطلاعات دلخواه، مطالعه گزینشی خواهد بود. حال در چنین فضایی که اطلاعات به سرعت در حال تولید و نشر در قالب‌های گوناگون الکترونیکی و غیرالکترونیکی است، افراد تحصیل کرده و طالب اطلاعات برای بهره‌گیری از اطلاعات، حضور با نشاط در جهان ارتباطات و تعامل پویا با رسانه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات، به داشتن مهارت‌هایی فراتر از سواد خواندن و نوشتن ساده نیاز دارند (رضوی، ۱۳۸۵). این گونه مهارت‌ها در عبارت «سواد اطلاعاتی» خلاصه می‌شود، که برای اولین بار ژورکوفسکی در سال ۱۹۷۴ میلادی مطرح کرد (منتظر، نصیری صالح، ۱۳۸۶). طبق تعریف وبر و جانسون سواد اطلاعاتی به معنای توانایی در اتخاذ رفتار اطلاع‌یابی مناسب به منظور شناسایی اطلاعات مورد نیاز برای تأمین نیازهای اطلاعاتی است، به طوری که دسترسی به اطلاعات مورد نظر به استفاده صحیح، اخلاقی و مؤثر از اطلاعات در جامعه منجر شود (رضوی، ۱۳۸۵). هم‌چنین بروس سواد اطلاعاتی را مجموعه مهارت‌هایی توصیف کرده‌است که یاری‌گر افراد در یافتن اطلاعات مورد نیاز هستند و به فراگیری تمام عمر افراد منجر می‌شوند. به طور کلی می‌توان گفت یادگیری تمام عمر، تفکر انتقادی، توانایی حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر اطلاعات در شرایط گوناگون، خودراهبری، همکاری و مشارکت، فراگیری نحوه یادگیری از جمله کارکردهای عمده سواد اطلاعاتی به حساب می‌آیند که در واقع فراگیری سواد اطلاعاتی را از اهمیت ویژه‌ای برخوردار ساخته‌اند (اباذری، پورنقی، ۱۳۸۷). همان‌گونه که بیان شد یکی از کارکردهای عمده سواد اطلاعاتی ایجاد یادگیری مادام‌العمر در یادگیرندگان است. از

طرفی ایجاد پیشرفت مداوم در آن‌ها، وظیفه اصلی مؤسسات آموزش عالی است. دانشگاه‌ها از طریق اطمینان‌بخشی به افراد در داشتن توانایی‌های هوشی معقول و تفکر انتقادی و نیز از طریق کمک به افراد در ساختن چارچوبی برای یاد گرفتن این‌که، چگونه یاد بگیرند، مبنایی برای پیشرفت مداوم در تمام دوره‌های شغلی و نقش‌هایشان به عنوان شهروندان و اعضای آگاه جامعه، فراهم می‌کنند. از این رو انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و تحقیقاتی آمریکا استانداردهای سواد اطلاعاتی را در قالب ۵ استاندارد که حاوی ۸۷ سنجه برآیندی و ۲۲ شاخص عملکردی بوده و یکی از جدیدترین معیارهای مدون برای تعریف، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های آموزش سواد اطلاعاتی دانشجویان است برای اندازه‌گیری سواد اطلاعاتی پایه و واقعی دانشجویان تدوین کرده است. براساس استانداردهای مذکور که عبارتند از:

استاندارد اول: دانشجوی باسواد اطلاعاتی ماهیت و گستره اطلاعات مورد نیاز را تشخیص می‌دهد؛
 استاندارد دوم: دانشجوی باسواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز دست پیدا می‌کند؛
 استاندارد سوم: دانشجوی باسواد اطلاعاتی اطلاعات و منابع آن را به صورت منتقدانه ارزیابی می‌کند و اطلاعات انتخاب شده را با مبنای دانشی و نظام ارزشی خود تلفیق می‌کند؛
 استاندارد چهارم: دانشجوی باسواد اطلاعاتی به صورت انفرادی یا به عنوان عضوی از یک گروه اطلاعات را برای انجام یک مقصود خاص، به صورت مؤثر مورد استفاده قرار می‌دهد؛
 استاندارد پنجم: دانشجوی باسواد اطلاعاتی بسیاری از موضوعات اقتصادی، حقوقی و اجتماعی مربوط به استفاده از اطلاعات را درک می‌کند و با رعایت اصول اخلاقی و قانونی به اطلاعات دسترسی می‌یابد و از آن استفاده می‌کند (پریخ، ۱۳۹۱).

کسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی توسط دانشجویان آموزش عالی موجب خواهد شد مهارت‌های ارزیابی و کاربرد اطلاعات و نیز مهارت‌های مدیریتی آن‌ها افزایش یابد. به این

ترتیب دانشجویان آموزش عالی اطلاعات گزینش شده را با دانش پایه خود می‌آمیزند و به صورتی کارآمد و مؤثر در فعالیت‌های تحقیقاتی خود از آن استفاده می‌کنند (معرفت و عضدی، ۱۳۸۶). مهارت‌های سواد اطلاعاتی به حساس کردن دانشجویان نسبت به لزوم اتخاذ یک رویکرد فراشناختی در امر یادگیری کمک می‌کنند و آنان را از اقدامات مشخصی که برای گردآوری و تحلیل و به کارگیری اطلاعات لازم است آگاه می‌سازند. با وجود اهمیت این مهارت، شواهد بسیاری وجود دارد که دانشجویان برای گذارندن برخی دروس و یا انجام تکالیف تحقیقی خود فاقد سواد اطلاعاتی لازم هستند و برای این‌که به یاد گیرندگان مادام‌العمر تبدیل شوند راه طولانی در پیش رو دارند، بسیاری از دانشجویان واحدهای درسی رشته خود را در حالی پشت سر می‌گذارند که دانش اندکی در زمینه انجام پژوهش، چگونگی استفاده از ابزار پژوهش و ارزیابی منابع دارند. از طرف دیگر، متخصصان اطلاعاتی در محیط دانشگاهی نمی‌توانند به اندازه کافی جلسات آموزش رسمی سواد اطلاعاتی برگزار کنند، در حالی که نیاز مداوم و مستمری به آموزش سواد اطلاعاتی و نقش آن در مؤسسه‌های آموزشی وجود دارد (سیامک، ۱۳۸۹). لذا این پژوهش ضمن بیان استانداردهای پنج‌گانه سواد اطلاعاتی به بررسی سنجش مهارت سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور سمیرم، شهرضا و اصفهان می‌پردازد، تا علاوه بر تعیین سطح سواد اطلاعاتی و مهارت دانشجویان در هر یک از استانداردهای پنج‌گانه، نیازهای واقعی دانشجویان در خصوص مهارت‌های مذکور شناسایی شود. یکی از علل ملموسی که موجب ضرورت انجام این پژوهش می‌شود، این است که طبق تجربه کاری محقق در چهار سال اغلب کارهای عملی که به عنوان تحقیق و پژوهش و تکلیف درسی، در طول‌ترم به عهده دانشجویان گذاشته می‌شود، بسیار سطحی و گذرا بوده و تعداد کارهای پژوهشی که در آن‌ها نشانه‌های انگیزه قوی و لذت از انجام پژوهش دیده شود بسیار نادر است. به نظر می‌رسد آن‌چه که علت این بی‌علاقگی شده و موجب ارائه کارهای پژوهشی در سطح بسیار پایین می‌باشد، عدم توانایی دانشجویان در

جمع‌آوری اطلاعات صحیح و مرتبط با موضوع مورد پژوهش است که ناشی از عدم دسترسی دانشجویان به اطلاعات ارزشمند و سازماندهی شده‌ای است که در میان میلیون‌ها پاره اطلاعاتی و در محمل‌های گوناگون در سطوح مختلف و مکان‌های مختلف پراکنده شده‌اند. دانشجویان به ناچار برای استفاده از این منابع عظیم اطلاعاتی چاره‌ای جز یادگیری سواد اطلاعاتی ندارند. مسئله این است، زمانی که دانشجویان ما چه در مراکز فنی و یا دانشگاهی از نحوه احساس نیاز به اطلاعات و جست‌وجوی آن و صحت و سقم اطلاعات به دست آمده و اعتبار منابع اطلاعاتی بی‌خبر باشند، شاهد به وجود آمدن خلاء در تولید علم و یا به روز نبودن علم تولید شده و ... خواهیم بود. در این صورت مراکز آموزشی و به‌ویژه آموزش عالی، با محوریت استاد و دانشجویان، که رکن اصلی فعالیت‌های سازمان‌های آموزشی می‌باشند، باید به رفع اشکال در این مهم بپردازند و همه این امور در سایه به روز بودن اطلاعات علمی دانشجویان به ثمر خواهد رسید. در واقع اهمیت این موضوع از آن جهت است که دانشجو انتخاب‌های آگاهانه و دانشورانه‌ای، برای اجراء پژوهش‌های خود اتخاذ نماید (حسن‌زاده و اسدی، ۱۳۸۶). لذا شناسایی نیازهای واقعی دانشجویان و تعیین سطح سواد اطلاعاتی آنان نتایجی از قبیل ارائه راه‌کارهای مناسب برای افزایش توانایی دانشجویان برای انجام کارهای علمی درست، دقیق و معتبر خواهد داشت. تعیین روش سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان باعث خواهد شد تا مسئولین دانشگاه‌ها ضرورت اختصاص هزینه‌های بیش‌تری از قبیل هزینه‌های مادی و زمانی برای ارتقاء سطح سواد اطلاعاتی را بهتر درک کنند و این خود امکان صعود علمی بیش از پیش دانشجویان دانشگاه‌های کشور را فراهم خواهد کرد. با ارائه تحقیقات انجام شده، در داخل و خارج، بهتر می‌توان خلاءهای پژوهشی موجود، ضرورت انجام پژوهش و بیان مسئله را تشخیص داد و به ارائه آن پرداخت. در پژوهشی که توسط آزاد پیلهور (۱۳۸۷) انجام شد، نتایج تحقیق بررسی سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی گروه‌های کتابداری و نقش آن بر تولیدات اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران

نشان داد که هدف اعضای هیأت علمی از جست‌وجوی اطلاعات روزآمد کردن اطلاعات تخصصی است. منابع اطلاعاتی رایج مورد استفاده آنان کتاب‌های تخصصی است. جامعه مورد مطالعه برای دستیابی به منابع الکترونیکی نیاز به آموزش دارد. اکثر اعضای هیأت علمی نیاز به آموزش شیوه جست‌وجو و اطلاع‌یابی در اینترنت را احساس می‌کنند. برای بازیابی اطلاعات از کلید واژه، برای دستیابی به اطلاعات از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی و برای تولید مطالب علمی از زبان انگلیسی استفاده می‌کنند و بیش‌ترین تولیدات علمی آنان انتشار مقاله در نشریات داخلی است. اعضای هیأت علمی مهم‌ترین مشکل دسترسی به اطلاعات را کافی نبودن منابع عنوان کرده‌اند. طبق آزمون t انجام شده، اعضای دارای مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌باشند. سیامک (۱۳۸۹) در پایان نامه خود به تدوین ابزاری استاندارد برای سنجش سواد اطلاعاتی دانشجویان مقطع کارشناسی و آزمون آن بر روی دانشجویان دانشگاه فردوسی پرداخته است. نتایج نشان داد که سواد اطلاعاتی دانشجویان جدیدالورود و سال آخر کمتر از حد متوسط است و بین مهارت‌های سواد اطلاعاتی واقعی و پایه دانشجویان جدیدالورود و سال آخر کارشناسی تفاوت وجود دارد. بنابراین، فضای آموزشی دانشگاه اعم از رسمی و غیر رسمی بر افزایش سواد اطلاعاتی دانشجویان مؤثر است. در پژوهش دیگری افضلی و تفرشی (۱۳۸۹) طی بررسی‌های خود در مورد نقش و جایگاه کتابخانه‌های صدا و سیما در ارتقاء سواد اطلاعاتی کاربران با هدف نقش آموزش‌های غیررسمی کتابخانه‌های صدا و سیما در ارتقاء سواد اطلاعاتی به این نتیجه رسیده‌اند که ۴۳ درصد کاربران در حد خیلی زیاد و زیاد و ۵۷ درصد در حد کم و خیلی کم سواد اطلاعاتی دارند. نتایج پژوهش حاکی از آن بوده است که ۳۶/۹ درصد کاربران در حد خیلی زیاد و زیاد و ۶۳/۱ درصد در حد کم و خیلی کم کتابخانه را در کسب مهارت‌های بازیابی اطلاعات مؤثر می‌دانند. از نظر کاربران مهم‌ترین عامل افزایش توانایی مراجعان در کسب مهارت‌های بازیابی اطلاعات خودراگیری (آزمون و خطا) ۵۱/۴ درصد بوده است. ۸۴ درصد کاربران که

سواد اطلاعاتی بالایی داشته‌اند میزان تأثیر کتابخانه را رفع نیازهای اطلاعاتی‌شان در حد خیلی زیاد و زیاد دانسته‌اند. یافته‌های پژوهش بیان‌گر آن بوده است که مهم‌ترین اولویت‌های آموزشی سواد اطلاعاتی کاربران، آشنایی با منابع مرجع الکترونیکی (۷۴/۳ درصد) و مهم‌ترین موانع دستیابی به اطلاعات در کتابخانه نداشتن ارتباط با سایر مراکز علمی (۴۶/۳ درصد) بوده است. تحلیل نتایج پژوهش نشان داد که کاربرانی که چهار بار و بیش‌تر به کتابخانه مراجعه کرده‌اند (۵۶/۲ درصد) بیش از سایرین و افرادی که، اصلاً، به کتابخانه مراجعه نکرده‌اند (۱۴/۷ درصد) کمتر از سایرین دارای سواد اطلاعاتی بوده‌اند. هم‌چنین شیبانی، جمالی مهمویی و اصنافی (۱۳۹۰) یافته‌های پژوهش با عنوان "رابطه محیط اطلاعاتی و سواد اطلاعاتی: مطالعه موردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز" بیان‌گر آن بوده است که محیط‌های اطلاعاتی اصلی دانشجویان، محیط سایت رایانه دانشگاه، کتابخانه و خوابگاه است دانشجویان پر اهمیت‌ترین دلایل برای استفاده از محیط‌های اطلاعاتی مذکور را حضور افراد خبره و متخصص در آن محیط، آسان بودن برقراری ارتباط با افراد حاضر در آن محیط، افزایش دانش و تجربیات شخصی در نتیجه تبادل اطلاعات در آن محیط و امکان برطرف نمودن مسائل مربوط به تحقیق، پروژه و پایان‌نامه از طریق اطلاعات کسب شده از آن محیط ذکر کرده‌اند. در خصوص وضعیت سواد اطلاعاتی، دانشجویان، در سطح ۵ مهارت تعریف شده، وضعیت مطلوبی نداشته و مهارت سواد اطلاعاتی دانشجویان کم بوده است. صیفوری و غفاری (۱۳۹۰)، در تحقیق خود با عنوان "سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه رازی کرمانشاه" نشان داده‌اند میانگین اظهار نظر جامعه مورد پژوهش در مورد آشنایی با منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی ۳/۳۸ و در مورد استفاده از آن منابع ۳/۱۶ بوده است. ۱۲٪ از دانشجویان هیچ استفاده‌ای از خدمات آن‌لاین یا حضوری برای دستیابی به اطلاعات نداشته و ۱۵/۶٪ از جامعه مورد پژوهش تا حد زیاد و خیلی زیاد از انواع فناوری‌ها در بررسی تعامل ایده‌ها و پدیده‌ها بهره می‌برند. یافته‌ها در زمینه میزان مهارت

آرناس^۲ و همکاران (۲۰۰۴) معتقدند با توجه به الگوی جدید آموزشی که به موجب آن، دانشجویان هم برای تقبل مسئولیت‌های اجتماعی آتی و هم به عنوان یادگیرندگان مادام‌العمر تربیت می‌شوند، برای تحلیل تجربی وضعیت دانشجویان به منظور تعیین میزان سواد اطلاعاتی آنان ضرورت انکار ناپذیری احساس می‌گردد. آنان بر روی دانشجویان دو دانشگاه در اسپانیا و مکزیک پژوهشی انجام دادند تا مشخص کنند که دانشجویان از کتابخانه، اطلاعات و رایانه چگونه استفاده می‌کنند. نتایج تحقیق بیان‌گر شباهت‌ها و تفاوت‌های چندی از این نظر، میان دانشجویان دو دانشگاه مذکور بود. در تحقیق دیگری لو^۳ (۲۰۰۶) با ارائه مدلی برای واحد درسی سواد اطلاعاتی در دانشگاه علوم انسانی به مسئله درس سواد اطلاعاتی پرداخته‌است. این مدل در این دانشگاه به مرحله اجرا درآمده و یافته‌های تحقیق نشان داد که هر دانشگاه متناسب با اهداف، نیازها و محیط‌های آموزشی خود، نیازمند مدلی خاص برای طراحی درس سواد اطلاعاتی است. این پژوهش، شیوه‌های نوینی را که در محیط واقعی، تجربه و آزمایش شده‌اند را، برای ارائه و آموزش سواد اطلاعاتی پیش روی افراد می‌گذارد. نتایج این پژوهش عواملی را که نیازمند به بکارگیری آن‌ها در طراحی درس سواد اطلاعاتی است را شناسایی و سپس معرفی می‌کند. پینتو و داکت^۴ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان "دور نمای بین‌المللی یک پورتال اکادمیک برای آموزش‌های تکمیلی سواد اطلاعاتی: ابتکار مهارت‌های مدیریت محتوای الکترونیک"، تلاش کرده‌اند تا از طریق ایجاد یک پورتال، مهارت‌های مدیریت محتوای الکترونیک را به دانشجویان آموخت و این امکان را برای ایشان فراهم نمود تا به واسطه‌ی آموزش‌های مجازی کلیه‌ی نیازهای خود را در ارتباط با مهارت‌های سواد اطلاعاتی به دست آورند. نتایج تحقیق نشان داده‌است که آموزش مهارت‌های مدیریت محتوای الکترونیکی، از طریق پورتال برای کلیه دانشجویان مفید و کاربردی بوده به

دانشجویان در ارزیابی مفید بودن منابع بازیابی شده نشان داده است که تنها ۱۲/۹٪ از جامعه مورد پژوهش تا حد زیاد و خیلی زیاد در این زمینه مهارت داشته‌اند. در پژوهش دیگری بیگدلی و ممتازان (۱۳۹۰)، به تعیین و مقایسه سطح سواد اطلاعاتی ۲۲۲ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و دانشکده پرستاری شاخه آبادان پرداخته‌اند و هم‌چنین تأثیر برخی متغیرهای جمعیت‌شناختی و مدت زمان حضور دانشجویان در دانشگاه بر سطح سواد اطلاعاتی آنان را معین کرده است. یافته‌ها نشان داده‌است که دانشجویان پزشکی از سواد اطلاعاتی بیش‌تری نسبت به دانشجویان پرستاری برخوردار بوده‌اند، اما در مجموع، جامعه مورد مطالعه از سطح سواد اطلاعاتی متوسطی برخوردار بوده‌است. دانشجویان مورد مطالعه در یافتن منابع مورد نیاز خود در کتابخانه، استفاده از رایانه و تجهیزات جانبی آن، اعتماد به نفس هنگام جست‌وجوی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات بازیابی شده، رضایت از نتایج جست‌وجو و توانایی در خواست کمک از کتابدار، در سطح متوسط قرار داشتند، ولی در یافتن اطلاعات مورد نیاز خود در اینترنت و استفاده از عملگرهای منطقی در سطح متوسط قرار داشتند. دانشجویان از کتاب به عنوان منبع اطلاعاتی بیش از دیگر منابع اطلاعاتی استفاده کرده‌اند و بین کانال‌های اطلاعاتی، از شبکه‌های اطلاعاتی استفاده بیش‌تری شده است. پژوهش‌گران با توجه به این‌که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان متوسط بوده‌است، برنامه‌ریزی برای آموزش‌های لازم در راستای ارتقای سواد اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش را ضروری دانسته‌اند. فلسپه^۱ (۲۰۰۳) در تحقیقی پیرامون آموزش سواد اطلاعاتی، نمونه‌ای شامل دو گروه از دانشجویان سال اول را انتخاب و پژوهشی بر روی آنان انجام داد. وی به این نتیجه رسید که اگر چه دانشجویان مورد مطالعه از سواد رایانه‌ای مناسبی برخوردارند، اما مطمئناً آن‌ها کاملاً با سواد اطلاعاتی نیستند. وی دریافت که تعداد زیادی از دانشجویان مورد بررسی در مقاله‌های‌شان به سایت‌ها و مقاله‌های نشریات با محتوای پایین استناد کرده‌اند. هم‌چنین

2- Arenas

3 - Loo

4 - Pinto, Doucet

1 - Flaspohler

ویژه برای آن دسته از دانشجویانی که نیاز اساسی به آموزش‌هایی در ارتباط با مدیریت محتواهای الکترونیک داشته‌اند. این ابتکار یک پروژه‌ی پیش‌گام در زمینه‌ی دانش کتابخانه‌ها و اسناد در اسپانیا بود، که بر محور ارتقای محتوا در دوره‌های شش ماهه طراحی شده بود. هدف از ایجاد و بسط این پورتال این ضرورت دنیای امروز بوده است که آموزش‌های آکادمیک باید معنا دار، شخصی، مداوم و مفید برای اهداف جامعه باشد و در این مسیر سواد اطلاعاتی است که نقش مهم و مؤثری را از طریق هم‌ساز نمودن چارچوب‌های مهارتی ایفا می‌کند. در راستای ارتقای سواد اطلاعاتی پورتال مهارت‌های مدیریت محتوای الکترونیک E-COMS ابتکار مفیدی بود که در ابتدا به زبان اسپانیایی شکل گرفت و نیز دوبرا، گلاریا و یاسار^۱ (۲۰۰۸) معتقدند معلمان پیش دبستانی نقش مهمی را در آموزش‌های اولیه برای کودکان پیش از آغاز مراحل دبستان بازی می‌کنند. از همین رو مهارت‌های سواد اطلاعاتی ایشان بسیار حائز اهمیت است، پس از این‌که محققین در تحقیق خود با عنوان "همکاری کتابداران دانشکده‌ای برای رشد مهارت‌های سواد اطلاعاتی بین معلمان پیش دبستانی" سطح سواد اطلاعاتی معلمان پیش دبستانی فلوریدا را ضعیف ارزیابی کردند، تصمیم بر این شد تا برای ارتقاء سطح مهارتی معلمان کارگاه‌هایی برای آموزش مهارت‌های استفاده از منابع به مدت یک‌ترم برگزار گردد. بعد از انجام این کارگاه مقایسه‌ای بین دانش‌آموزان دو کلاس در مورد دانش کتاب‌شناسی آن‌ها صورت گرفت، معلم یک کلاس در کارگاه‌های آموزشی شرکت کرده بود و دیگری خیر، یافته‌ها نشان داد که تعداد استنادات دانش‌آموزانی که به منابع کتابخانه‌ای اشاره کرده‌اند در کلاس معلم آموزش دیده به طرز چشم‌گیری افزایش نشان می‌دهد. این مسئله نتیجه‌ی تحقیق اولیه را اثبات کرد که آموزش معلمان از طریق برگزاری کارگاه‌ها و دستورالعمل‌های راهنمایی‌کننده، در افزایش مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌تواند به طور مستقیم بر روی کیفیت مهارت‌های دانش‌آموزان تأثیر مثبت بگذارد. در بررسی

1- Deborah, Gloria, Yasar

که جمیل کلیب^۲ (۲۰۰۹) با عنوان "دستورالعمل‌های ارائه شده برای سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های خصوصی اردن" و با هدف بررسی منابع و روش‌های مورد استفاده، در دستورالعمل‌های اطلاعاتی در دانشگاه‌های خصوصی اردن از طریق ارائه‌ی دو پرسش‌نامه صورت داده است. یافته‌های این بررسی نشان داد که در دانشگاه‌های خصوصی مورد بررسی برنامه‌های آموزشی سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها در همه جهات جامع و هدفمند نیست و بیش از ۷۸ درصد از پاسخ‌گویان فقدان واحدهای درسی و یا تمریناتی در مورد سواد اطلاعاتی را در پاسخ‌هایشان اعلام کردند. در ضمن اغلب واحدهای درسی ارائه شده تأکید بیش‌تری بر جنبه‌های تئوری دارند تا جنبه‌های عملی سواد اطلاعاتی. هم‌چنین حدود ۸۵ درصد از کتابخانه‌های مورد سؤال از روش‌های نوین سواد اطلاعاتی از قبیل کارگاه‌های آموزشی، پوسترها، دستورالعمل‌های رایانه‌ای، آموزش‌های فردی و ... استفاده نمی‌کنند. به‌همین دلیل برای بذل توجه بیش‌تر به روش‌های متنوع و نوین سواد اطلاعاتی و حرکت از جنبه‌های تئوری به جنبه‌های عملی‌تر و استفاده از مجموعه‌ها و خدمات مکتوب و مجازی بسیار ضروری است.

در پژوهش دیگری میتچلو هیأت^۳ (۲۰۱۰) با عنوان "استفاده از روش پوجیل (POGIL) در واحدهای درسی سواد اطلاعاتی" تجربه محقق را در استفاده از روش آموزشی پوجیل یا آموزش فرآیندمحور و تحقیقات هدایت شده برای یادگیری سواد اطلاعاتی بیان می‌کند که سعی نموده عملکرد و رویکرد آموزش‌دیدگان و دانشجویان را در ارتباط با آن بررسی کند. این روش از طریق تعاملات گروهی و برای آموزش و حل مشکلات، فرآیند یادگیری را پیش می‌برد. در این مطالعه یک مشکل در زمینه سواد اطلاعاتی به همراه راهنمایی‌های لازم، به دانشجویان عرضه شد، سپس دانشجویان توانستند آموخته‌ها و تجارب خود را برای حل دیگر مشکلاتشان در زمینه‌ی سواد اطلاعاتی به کار ببندند. مشکل اولیه که برای حل، به

2- Jamil Kalib

3- Mitcheel, Hiatt

است و در نهایت این مطالعه پیشنهاد می‌کند که آموزش‌دهندگان مهارت‌های سواد اطلاعاتی، در آفریقا منابع آموزشی خود را با یکدیگر به مشارکت بگذارند تا بتواند به یک همکاری مشترک در این زمینه دست یابد و نیز مانوئل کاردوا، اگینا^۲ (۲۰۱۲) در تحقیق خود با عنوان "رقابت آکادمیک و شبکه‌های اجتماعی برای اشاعه‌ی سواد اطلاعاتی و تکنولوژی بین دانشجویان" به بررسی و مطالعه تأثیر توسعه‌ی رایانه و مهارت‌های اطلاع‌یابی از طریق شبکه‌های اجتماعی مانند یاهو، فیس‌بوک، تویتر و ... با اهداف آکادمیک پرداخته است. برای توسعه‌ی این‌گونه مهارت‌ها در کنار بقیه‌ی برنامه‌ها یک ویدئوی آموزشی بین دانشجویان توزیع شد که از طریق طراحی روابط گروهی و شبکه‌های اجتماعی اهداف این برنامه را پیش می‌برده است. مطالعه‌ی دقیق این برنامه نشان داد که ترغیب سواد اطلاعاتی از طریق شبکه‌های اجتماعی بسیار مؤثر بوده است، چرا که از طریق این شبکه‌ها دانشجویان به تماشای ویدئوی آموزشی و به خاطر سپردن و به کار بردن محتوای آموزشی آن نتیجه‌ی خوبی را در برداشت. در پژوهش حاضر سعی شده است تا به سنجش سطح سواد اطلاعاتی واقعی و پایه دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان و رابطه آن با متغیرهای معدل یا عملکرد تحصیلی و میزان دسترسی به رایانه، براساس استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی پرداخته شود. (دو شیوه اصلی سنجش سواد اطلاعاتی عبارتند از: خودسنجی که در این روش یادگیرندگان به قضاوت عملکرد خود می‌پردازند و سنجش واقعی که طرفداران این شیوه معتقدند افراد همیشه به درستی به بررسی قابلیت‌های خود نمی‌پردازند. کمیته طرح بررسی کتابخانه‌های بلومینگتون دانشگاه ایندیانا سال ۱۹۶۶ معتقد است که مهارت‌های سواد اطلاعاتی دارای دو سطح شامل: مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه و مهارت‌های سواد اطلاعاتی پیشرفته است. منظور از مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه، مهارت‌ها یا قابلیت‌های عمومی سواد اطلاعاتی است که دانشجویان کلیه رشته‌های تحصیلی بایستی آن را کسب کنند.

2- Manuelcuadro, Egina

دانشجویان ارائه شده بود در مورد واحدهای درسی سواد اطلاعاتی در زمینه‌ی تعریف سؤال تحقیق و روش‌های بازیابی پیشینه‌ی پژوهش بود. در این مطالعه تنها بخش اندکی از انواع تکنیک‌ها برای بهتر آموختن و درگیر کردن دانشجویان با سواد اطلاعاتی به کار گرفته شد، از جمله کاربرگ‌های پیش‌رونده و کار گروه‌های دانشجو محور. روش‌های ارزیابی دیگر نظیر تکالیف خانگی و آزمون‌های هفتگی صرفاً می‌تواند به عنوان یک روش رقابتی با پوچیل در حل مشکلات مرتبط با سواد اطلاعاتی استفاده شوند. بارو و کیبو^۱ (۲۰۱۱)، در پژوهشی با عنوان "آموزش و پرورش برنامه‌های سواد اطلاعاتی: یک بررسی در ۵ کتابخانه دانشگاهی در آفریقا" به بررسی روش‌های مختلف سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های دانشگاه‌های آفریقا پرداخته‌اند به این منظور که موانع اجرای برنامه‌های سواد اطلاعاتی در آفریقا را تعیین کنند و در نهایت بتواند پیشنهادهایی ارائه کنند، مبنی بر اینکه چگونه می‌تواند روش‌های سواد اطلاعاتی را در آفریقا رشد داد. طی این مطالعه در پنج دانشگاه مطرح آفریقا، مهارت‌های اساسی در قالب تورهای کتابخانه‌ای، نظیر جست‌وجوی پایگاه داده‌ها به کتابداران آموزش داده شد. نتایج بررسی نشان داد که کتابداران ۵ دانشگاه آفریقایی مورد بررسی، به دلیل اینکه برخی از آن‌ها، با استانداردهای دانشگاه‌های آمریکایی تربیت شده بودند و برخی دیگر از روش‌های خودآموز استفاده کرده بودند دارای سطح یکسانی از مهارت‌های سواد اطلاعاتی نبوده‌اند. این مطالعه به این نتیجه رسید که یک مدل استاندارد محلی، برای آموزش کتابداران طراحی شود، تا کتابداران از آموزش‌های یکسان و هماهنگ استفاده کرده و مطابق با همان آموزش‌ها مورد ارزیابی قرار بگیرند. دیگر نکته این‌که به سبب اهمیت خاص سواد اطلاعاتی در اقتصاد و رشد اجتماعی در آفریقا، دانشگاه‌های آفریقا نیاز دارند تا با تمام قوای ممکن آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی را در مقاطع تحصیلات تکمیلی توسعه دهند و برای مؤثر واقع شدن این نکته همکاری بین دانشگاه‌ها، کتابخانه و دیگر نهادها در دانشگاه‌ها بسیار حیاتی

1- Baro, keboh

ترم‌های متفاوت مشغول به تحصیل و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و تصادفی انتخاب شده بودند توسط همکاران پژوهش‌گر توزیع و در طی یک هفته جمع‌آوری گردید. ابزار تحقیق و گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی طراحی شده توسط داورپناه و سیامک بوده است که براساس استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی تدوین ای. سی. آر. آل، برای اندازه‌گیری سواد اطلاعاتی پایه و واقعی دانشجویان تدوین گردیده است. ضریب آلفای پرسش‌نامه مذکور از روش آلفای کرونباخ $0/83$ و در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ بدست آمده $0/79$ بوده و حاکی از پایایی و روایی بالای پرسش‌نامه است. پرسش‌نامه مورد نظر مشتمل بر ۵۵ سؤال تدوین شده به شیوه عینی در ذیل ۵ استاندارد حاوی ۱۲ سؤال مربوط به استاندارد اول، ۱۵ سؤال مربوط به استاندارد دوم، ۱۰ سؤال مربوط به استاندارد سوم، ۸ سؤال مربوط به استاندارد چهارم و ۱۰ سؤال مربوط به استاندارد پنجم است. مثال زیر ساختار پرسش‌نامه را نمایان می‌سازد:

استاندارد ۲: دانشجوی با سواد اطلاعاتی به شکل مؤثر و کارآمد به اطلاعات مورد نیاز دست پیدا می‌کند.

شاخص‌های عملکردی: ۲,۵. دانشجوی با سواد اطلاعاتی اطلاعات و منابع آن را استخراج، ثبت و مدیریت می‌کند. برآیندها: ۲,۵,۳. انواع مختلف منابع مورد استناد را از هم تمیز می‌دهد و ترکیب صحیح و عناصر استناد در انواع منابع را درک می‌کند.

سؤال: نوع منبع بازیابی شده زیر از یک پایگاه اطلاعاتی را مشخص کنید؟ (فقط یک گزینه را انتخاب کنید)

مهارت‌های سواد اطلاعاتی پایه، در واقع اساس سواد اطلاعاتی پیشرفته پژوهشی شکل می‌دهد. سواد اطلاعاتی پیشرفته، مهارت‌های سواد اطلاعاتی در پیوند با حوزه آموزشی را در بر می‌گیرد. هر برنامه مؤثر آموزشی باید کار خود را با مهارت‌های مرتبط با اهداف پایه سواد اطلاعاتی شروع کند (که انتظار می‌رود مهارت‌های پایه تا پایان دو سال اول توسط دانشجو کسب شود) براین اساس به سؤالات زیر پاسخ داده شده است:

۱. مهارت‌های سواد اطلاعاتی واقعی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان به چه میزان است؟
۲. آیا تفاوت معناداری بین دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان‌های اصفهان، شهرضا و سمیرم از نظر سواد اطلاعاتی پایه و واقعی وجود دارد؟
۳. آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با عملکرد تحصیلی (معدل) رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟ (رجوع شود به مقاله حسن زاده و اسدی)
۴. آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با دسترسی به رایانه رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و توصیفی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور استان اصفهان است که از میان مراکز دانشگاهی پیام نور سه مرکز سمیرم، شهرضا و اصفهان شامل ۱۵۰۰۰ نفر دانشجو بودند به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند و پرسش‌نامه‌ها در بین ۳۰۰ نفر از دانشجویان در ۱۰ رشته از رشته‌های موجود که در

عنوان: آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روش‌ها و برنامه‌ها، نویسنده: پریخ، مهری نشر: تهران، کتابدار، ۱۳۹۱. - موضوع: سواد

اطلاعاتی، موقعیت: کتابخانه مرکزی

کتاب) بخشی از یک کتاب سند دولتی مقاله روزنامه) مقاله مجله علمی یا عمومی

یافته‌های پژوهش

برای تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها از روش آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد) و روش آمار استنباطی (آزمون T) برای گروه‌های مستقل استفاده شد و کلیه محاسبات با نرم افزار اس پی اس انجام گرفت و به سؤالات زیر به ترتیب پاسخ داده شد.

سؤال اول پژوهش: مهارت‌های سواد اطلاعاتی واقعی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور اصفهان، شهرضا و سمیرم به چه میزان است؟

برای نمره‌گذاری پرسش‌نامه چنین عمل شد که به هر پاسخ درست مربوط به سؤال‌های یک یا چند گزینه‌ای نمره ۱ (یک) داده شد. به این ترتیب، اگر پاسخ‌گو به سؤالی یک گزینه‌ای پاسخ درست دهد. نمره ۱ (یک) و اگر به سؤالی چند گزینه‌ای مثلاً سؤالی که سه گزینه صحیح داشت، پاسخ صحیح دهد نمره ۳ (سه) دریافت می‌کند. اگر پاسخ‌گو به سؤال پاسخ درستی ندهد، نمره‌ای به وی تعلق نمی‌گیرد. بنابراین با توجه به تعداد سؤال‌های پرسش‌نامه و گزینه‌های صحیح مربوط به آن، نمره کل برای یک دانشجوی باسواد اطلاعاتی ۸۷ و نقطه ۵۰ درصد آن ۴۳/۵ به دست آمد.

جدول ۱. بررسی توصیفی سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

تعداد	میانگین	انحراف معیار
۳۰۰	۲۰/۱۰	۵/۶۲

با نمره کامل پرسش‌نامه سواد اطلاعاتی پژوهش حاضر (۸۷) فاصله بسیاری دارد و این بیان‌گر ضعف سواد اطلاعاتی در دانشجویان مورد بررسی است.

نتایج جدول ۱ بیان‌گر آن است که میانگین کل نمونه‌های مورد بررسی توصیفی سواد اطلاعاتی ۲۰/۱۰ است. چنان‌چه از نتیجه بر می‌آید نمره سواد اطلاعاتی دانشجویان در مقایسه

جدول ۲. بررسی توصیفی استانداردهای سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

استاندارد ۱	استاندارد ۲	استاندارد ۳	استاندارد ۴	استاندارد ۵
تعداد	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰
میانگین	۳/۶۸	۴/۹۲	۵/۰۲	۵/۰۲
انحراف معیار	۱/۶۸	۲/۴۳	۱/۹۳	۱/۶۵

منتقدانه ارزیابی می‌کند و اطلاعات انتخاب شده را با مبنای دانشی و نظام ارزشی خود تلفیق می‌دهد) و استاندارد ۴ (دانشجویی باسواد اطلاعاتی به صورت انفرادی یا به عنوان عضوی از یک گروه خاص، به صورت مؤثر مورد استفاده قرار می‌دهد) وضعیت بهتری دارند.

نتایج جدول ۲، در توصیف سواد اطلاعاتی میانگین در استاندارد اول ۳/۶۸ استاندارد دوم ۴/۹۲ استاندارد سوم ۵/۰۲ استاندارد چهارم ۵/۰۲ و استاندارد پنجم ۳/۴۹ است. نتیجه حاصله بیان‌گر آن است که دانشجویان در استاندارد ۳ (دانشجویی با سواد اطلاعاتی اطلاعات و منابع آن را به شکل

جدول ۳. بررسی توصیفی (جدول فراوانی نمرات کسب شده توسط نمونه مورد بررسی در کل پرسشنامه) سواد اطلاعاتی کل نمونه‌ها

درصد	فراوانی	نمره کسب شده توسط آزمودنی‌ها در کل پرسشنامه سواد اطلاعاتی	درصد	فراوانی	نمره کسب شده توسط آزمودنی‌ها در کل پرسشنامه سواد اطلاعاتی
۳/۳۳	۱۰	۲۰	۳۳	۱	۰
۳/۶۶	۱۱	۲۵	۳۳	۱	۴
۳/۳۳	۱۱	۲۶	۳۳	۱	۷
۱	۳	۲۷	۶۶	۲	۱۱
۱	۳	۲۸	۳	۹	۱۲
۲/۳	۷	۲۹	۱	۳	۱۳
۱	۳	۳۰	۲	۶	۱۴
۱/۶۶	۵	۳۱	۲	۶	۱۵
۳۳	۱	۳۲	۱۰/۳	۳۱	۱۶
۱	۳	۳۳	۱۴/۳۳	۴۳	۱۷
۳۳	۱	۳۴	۹	۲۷	۱۸
۶۶	۲	۳۶	۱۰/۳	۳۱	۱۹
۳۳	۱	۳۷	۹/۳۳	۲۸	۲۰
۳۳	۱	۳۸	۶/۶۶	۲۰	۲۱
۳۳	۱	۴۳	۷	۲۱	۲۲
۳۳	۱	۴۶	۲/۳	۷	۲۳

کل نمونه‌ها فقط ۲ نفر حائز نمره ۵۰ درصدی شدند. از این رو می‌توان گفت که سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان بسیار ضعیف است.

نتیجه حاصل از جدول ۳ طبق نمره‌گذاری پرسشنامه که نمره کل سواد اطلاعاتی کسب شده برابر ۸۷ و نقطه ۵۰ درصدی عبارت از ۴۳/۵ است. لذا طبق نتیجه به دست آمده از

جدول ۴. بررسی توصیفی استاندارد ۱ سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

درصد	فراوانی	نمره کسب شده در سؤالات مربوط به استاندارد ۱
۱/۳	۴	۰۰
۸/۳	۲۵	۱
۱۳/۰	۳۹	۲
۲۵/۰	۷۵	۳
۲۳/۰	۶۹	۴
۱۴/۰	۴۲	۴
۱۱/۳	۳۴	۶
۳/۰	۹	۷
٪۰۷	۲	۸
٪۰۳	۱	۱۱
۱۰۰/۰	۳۰۰	کل

جدول ۵. بررسی توصیفی استاندارد ۲ سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

درصد	فراوانی	نمره کسب شده در سؤالات مربوط به استاندارد ۲
۱/۰	۳	۰۰
۲/۳	۷	۱
۵/۰	۱۵	۲
۲۰/۳	۶۱	۳
۱۸/۷	۵۶	۴
۱۹/۷	۵۹	۵
۱۵/۳	۴۶	۶
۷/۳	۲۲	۷
۴/۳	۱۳	۸
۲/۳	۷	۹
۱۰/۷	۲	۱۰
۱/۰	۳	۱۱
۱/۰	۳	۱۲
۱۰/۳	۱	۱۷
۱۰/۷	۲	۱۸
٪۱۰۰	۳۰۰	کل

جدول ۶. بررسی توصیفی استاندارد ۳ سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

درصد	فراوانی	نمره کسب شده در سؤالات مربوط به استاندارد ۳
۲/۳	۷	۰۰
۳/۳	۱۰	۲
۱۳/۳	۴۰	۳
۱۸	۵۴	۴
۲۵	۷۵	۵
۲۳/۳	۷۰	۶
۶/۳	۱۹	۷
۳/۰	۹	۸
۲/۳	۷	۹
۲/۷	۸	۱۰
٪۰۳	۱	۱۴
۱۰۰	۳۰۰	کل

جدول ۷. بررسی توصیفی استاندارد ۴ سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

درصد	فراوانی	نمره کسب شده در سؤالات مربوط به استاندارد ۴
۲/۳	۷	۰۰
۳/۳	۱۰	۲
۱۳/۳	۴۰	۳
۱۸/۰	۵۴	۴
۲۵/۰	۷۵	۵
۲۳/۳	۷۰	۶
۶/۳	۱۹	۷
۳/۰	۹	۸
۲/۳	۷	۹
۲/۷	۸	۱۰
۱/۰۳	۱	۱۴
٪۱۰۰	۳۰۰	کل

جدول ۸. بررسی توصیفی استاندارد ۵ سواد اطلاعاتی در کل نمونه مورد بررسی

درصد	فراوانی	نمره کسب شده در سؤالات مربوط به استاندارد ۵
۳/۳	۱۰	۰۰
۹/۷	۲۹	۱
۱۵/۳	۴۶	۲
۲۰/۰	۶۰	۳
۱۸/۰	۵۴	۴
۲/۳	۷۶	۵
۵/۷	۱۷	۶
۷/۲	۸	۷
٪۱۰۰	۳۰۰	کل

استانداردها نمره به دست آمده از نقطه ۵۰٪ درصدی پرسش نامه یعنی (۴۳/۵) پایین تر است. در کل نتیجه حاصله بیانگر آن است که محیط آموزشی دانشگاه تأثیری در تغییر سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان از واقعی به پایه نداشته است و دانشجویان نیاز به آموزش های اساسی در زمینه یادگیری مهارت های سواد اطلاعاتی دارند.

سؤال دوم پژوهش: آیا تفاوت معناداری بین دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان های اصفهان، شهرضا و سمیرم از

بررسی آماری موجود در جدول ۴ بیانگر آن است که ۷۵ نفر از دانشجویان نمونه مورد بررسی در استاندارد اول سواد اطلاعاتی نمره ۳ کسب کرده اند. بر اساس نتایج موجود در جدول ۵ در استاندارد دوم سواد اطلاعاتی ۶۱ نفر، نمره ۳ کسب کرده اند در استانداردهای سوم و چهارم سواد اطلاعاتی ۷۵ نفر نمره ۵ گرفته اند (به جدول ۶ و ۷ نگاه کنید). در استاندارد پنجم ۶۰ نفر نمره ۳ کسب کرده اند اعداد به دست آمده نشان می دهند که در کل نمونه های مورد بررسی در تمام

جدول ۹. بررسی تفاوت سواد اطلاعاتی پایه و واقعی بین دانشجویان دانشگاه پیام نور اصفهان، شهرضا و سمیرم با استفاده از آزمون تی

متغیر	ترم	تعداد	میانگین	انحراف معیار	Sig.	T	Df
استاندارد ۱	۱-۴	۱۵۰	۳/۷۰	۱/۶۱	/۰۹۲	/۱۳۸	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۳/۶۸	۱/۷۲			
استاندارد ۲	۱-۴	۱۵۰	۵/۰۶	۲/۴۵	/۸۱۴	/۹۴۹	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۴/۷۹	۲/۴۰			
استاندارد ۳	۱-۴	۱۵۰	۵/۲۸	۲/۰۰	/۳۲۰	۲/۲۱۳	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۴/۸۰	۱/۷۹			
استاندارد ۴	۱-۴	۱۵۰	۵/۲۸	۲/۰۰	/۳۲۰	۲/۲۱۳	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۴/۸۰	۱/۷۹			
استاندارد ۵	۱-۴	۱۵۰	۳/۵۵	۱/۷۰	/۲۰۲	/۳۸۵	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۳/۴۸	۱/۵۹			
نمره کل سواد اطلاعاتی	۱-۴	۱۵۰	۲۰/۷۰	۵/۹۹	/۱۴۹	۱/۷۲۴	۲۹۸
	۵-۸	۱۵۰	۱۹/۶۰	۴/۹۳			

(استانداردها و سواد اطلاعاتی) مورد بررسی بین دانشجویان در ترم‌های مختلف تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

سؤال سوم پژوهش: آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با معدل رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

مقایسه سواد اطلاعاتی پایه و واقعی (برحسب ترم‌های تحصیلی) و مؤلفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور مورد بررسی براساس محاسبات از طریق آزمون t به دست آمده است. چون p مقدار (معنی‌داری) متغیرهای فوق بزرگ‌تر از سطح معنی‌داری $\alpha = 0.05$ است، لذا در این سطح فرض H_0 قبول می‌شود و در نتیجه می‌توان گفت در کلیه متغیرهای

جدول ۱۰. بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی بین دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با معدل با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون

متغیر	استاندارد ۱	استاندارد ۲	استاندارد ۳	استاندارد ۴	استاندارد ۵	نمره کل سواد اطلاعاتی
Pearson Correlation	۰/۰۶۲	(*)۰/۱۲۰	(**)۰/۲۲۵	(**)۰/۲۲۵	(*)-۰/۱۴۳	(*)۰/۱۲۸
Sig. (2-tailed)	۰/۲۸۲	۰/۰۳۸	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۱۳	۰/۰۲۷
N	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

دوره‌ی تحصیلی در جدول (۱۰) ارائه شده است با توجه به نتایج جدول (۱۰) ملاحظه می‌شود بین معدل و سواد اطلاعاتی

نتایج ضریب همبستگی پیرسون مربوط به بررسی رابطه‌ی بین سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور با معدل کل

سؤال چهارم پژوهش: آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با دسترسی به رایانه رابطه‌ی استاندارد اول رابطه معنی دار مشاهده می‌شود. $r = 0/128 (*)$ در سطح $0/05$ رابطه معناداری وجود دارد. در ضمن لازم به ذکر است بین معدل و کلیه استانداردها به جز استاندارد اول رابطه معنی دار مشاهده می‌شود.

جدول ۱۱. بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با دسترسی به رایانه با استفاده از آزمون خی

جدول خی ۲: بررسی دسترسی به رایانه و سواد اطلاعاتی		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
استاندارد ۱	Pearson Chi-Square	۳۳/۶۵۲ a	۱۸	۰/۰۱۴
استاندارد ۲	Pearson Chi-Square	۱۳۹/۵۵۶ a	۲۸	۰/۰۰۰
استاندارد ۳	Pearson Chi-Square	۴۰/۰۴۷ a	۲۰	۰/۰۰۵
استاندارد ۴	Pearson Chi-Square	۴۰/۰۴۷ a	۲۰	۰/۰۰۵
استاندارد ۵	Pearson Chi-Square	۱۳/۶۱۸ a	۱۴	۰/۴۷۹
سواد اطلاعاتی کل	Pearson Chi-Square	۱۱۴/۴۴۵ a	۶۲	۰/۰۰۰

فقط دو نفر حائز نمره ۵۰ درصدی شده‌اند. بنابراین یافته‌های حاصل نشان داد که دانشجویان در مهارت‌های سواد اطلاعاتی بسیار ضعیف می‌باشند. سیامک (۱۳۸۹) نیز در پژوهش خود با توجه به نمره میانگین سواد اطلاعاتی دانشجویان فارغ‌التحصیل کتابداری که $26/5$ و نمره میانگین دانشجویان جدیدالورود $19/55$ به این نتیجه رسیده‌است که سطح سواد اطلاعاتی دو گروه بسیار پایین‌تر از حد متوسط بوده‌است. همچنین مطابق با داده‌های جدول ۲ که به بررسی هر یک از استانداردها به طور جداگانه پرداخته است مشخص شد که دانشجویان در استاندارد ۳ و ۴ نسبت به سه استاندارد دیگر از وضعیت نسبتاً بهتری برخوردار بودند. تشریح بهتر این نتایج از داده‌ها و نمرات کسب شده در هر یک از استانداردها که در جداول ۴-۸ آمده است قابل استنباط است. بر مبنای استاندارد اول سواد اطلاعاتی: یک دانشجوی آموزش عالی باید قادر باشد تا دامنه اطلاعات مورد نیاز خود را تعیین کند و ماهیت اطلاعات را تشخیص داده و میزان نیاز به اطلاعات را مشخص سازد. تفسیر نمرات کسب شده در استاندارد اول (جدول ۴) حاکی از آن است که ۷۵ نفر در این استاندارد نمره ۳ از ۸۷ کسب کرده‌اند و ۶۹ نفر نیز نمره ۴ گرفته‌اند، لذا می‌توان گفت که دانشجویان قادر به تعیین و تشخیص ماهیت اطلاعات مورد

نتایج خی مربوط به بررسی رابطه‌ی بین سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور و دسترسی به رایانه در جدول (۱۱) ارائه شده است. با توجه به نتایج جدول (۱۱) ملاحظه می‌شود بین دسترسی به رایانه و سواد اطلاعاتی در سطح $0/05$ رابطه معناداری وجود دارد. در ضمن لازم به ذکر است بین دسترسی به رایانه و کلیه استانداردها به جز استاندارد ۵ رابطه معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

سؤال اول: مهارت‌های سواد اطلاعاتی واقعی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور مرکز اصفهان، شهرضا، سمیرم به چه میزان است؟

براساس نتایج موجود در جداول ۱ تا ۸ طبق پرسش‌نامه مورد استفاده در این پژوهش نمره کل برای یک دانشجوی باسواد اطلاعاتی ۸۷ و نقطه ۵۰ درصد آن $43/5$ بوده است. نمره کل نمونه‌های مورد بررسی دانشجویان سه دانشگاه پیام نور (اصفهان، شهرضا و سمیرم) در مهارت‌های سواد اطلاعاتی $20/10$ با انحراف معیار $5/62$ بوده (جدول ۱) که با نمره کل پرسش‌نامه مذکور فاصله بسیاری دارد و مطابق با اطلاعات آماری به دست آمده از جدول ۳ از کل نمونه مورد بررسی

واقعی) و دانشجویان سال دوم به بعد یعنی دانشجویان ترم‌های ۵ تا ۸ (دانشجویان باسواد اطلاعاتی پایه) تقسیم شدند برای بررسی تفاوت میان دو سواد اطلاعاتی واقعی و پایه در بین دو گروه از آزمون t استفاده شد. نتایج حاصل از بررسی نشان داد که هیچ تفاوت معناداری میان سواد اطلاعاتی پایه و واقعی دانشجویان ترم‌های مختلف وجود ندارد و آموزش‌های دانشگاهی و حضور در محیط دانشگاه هیچ تأثیری در افزایش مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان ترم‌های بالاتر که اصولاً باید از سطح مهارت سواد اطلاعاتی بالاتری نسبت به دانشجویان ترم‌های پایین‌تر برخوردار باشند نداشته‌است. سیامک (۱۳۸۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده‌است که قرار گرفتن در محیط دانشگاهی و گذراندن بخش اعظمی از واحدهای درسی، به طور غیر رسمی، موجب افزایش ۳ نمره‌ای سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان فارغ‌التحصیل رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به دانشجویان جدیدالورود شده‌است.

سؤال سوم: آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با معدل رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟ رابطه متغیر معدل تحصیلی دانشجویان جامعه نمونه پژوهش با مهارت سواد اطلاعاتی که در جدول ۱۰ نشان داده شده مشخص کرد که بین معدل (عملکرد تحصیلی) و سواد اطلاعاتی در تمام استانداردها به غیر از استاندارد ۱ رابطه معنی داری وجود دارد. این نتیجه بیان‌گر آن است که دانشجویانی که دارای معدل بالاتری بودند از سطح سواد اطلاعاتی بالاتری هم برخوردارند.

سؤال چهارم: آیا بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور با دسترسی به رایانه رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

با توجه به نتایج موجود در جدول ۱۱ که با استفاده از نمرات کسب شده از سؤالات مربوط به استاندارد ۲ در پرسش‌نامه و خوداظهاری دانشجویان در رابطه با میزان دسترسی آن‌ها به رایانه مشخص شد که میزان استفاده و دسترسی به رایانه و سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان در استانداردهای ۱ و ۲ رابطه معنی‌داری وجود دارد و هرچه

نیازشان نبوده‌اند. براساس استاندارد دوم مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجو باید قادر به دستیابی مؤثر و مطلوب به اطلاعات مورد نیاز خود باشد نمرات کسب شده در سؤالات مربوط به این استاندارد (جدول ۵) نشان می‌دهد که ۶۱ نفر نمره ۳ گرفته‌اند که بالاترین نمره کسب شده در این استاندارد بوده‌است. این نمره در مقایسه با نمره ۸۷ پرسش‌نامه نشان‌گر آن است که دانشجویان جامعه نمونه مورد بررسی قادر به دستیابی اطلاعات مرتبط و مؤثر نیستند. همان‌گونه که در سطور پیشین گفته شد دانشجویان در استاندارد سوم و چهارم نمرات نسبتاً بهتری را کسب کرده‌اند (جدول ۶ و ۷). قابل ذکر است پایین‌ترین نمره میانگین مربوط به استاندارد پنجم با ۳/۴۹ بوده است طبق این استاندارد دانشجویانی که از سواد اطلاعاتی مناسب برخوردارند با آگاهی کامل از قوانین حقوقی، اقتصادی، اخلاقی و اجتماعی موجود از منابع و اطلاعات به طور قانونی استفاده می‌کنند. لذا با توجه نمره کسب شده در این استاندارد نتیجه گرفته شد که دانشجویان توجه بسیار ناچیزی نسبت به رعایت حقوق معنوی مرتبط با منابع اطلاعاتی دارند. سیامک (۱۳۸۹) نیز در مورد این استاندارد به نتیجه مشابهی دست یافته‌است. بنابراین نتیجه حاصله از بررسی این استاندارد در پژوهش حاضر یک بار دیگر نتایج به دست آمده از تحقیقات قبلی را تأیید کرد. نتیجه کلی حاصل از پژوهش حاضر بیان‌گر آن است که دانشجویان در واقع از سواد اطلاعاتی واقعی برخوردار نبوده‌اند و حضور در محیط آموزشی دانشگاه نیز تأثیر ملموسی در یادگیری مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان نداشته‌است، لذا دانشجویان نمونه مورد بررسی نیاز به آموزش‌های اساسی در زمینه یادگیری مهارت‌های سواد اطلاعاتی دارند.

سؤال دوم: آیا تفاوت معناداری بین دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان‌های اصفهان، شهرضا و سمیرم از نظر سواد اطلاعاتی پایه و واقعی وجود دارد؟

طبق جدول ۹ در پاسخ‌گویی به این سؤال دانشجویان نمونه مورد بررسی به دو گروه دانشجویان دو سال اول یعنی دانشجویان ترم‌های ۱ تا ۴ (دانشجویان باسواد اطلاعاتی

میزان دسترسی دانشجویان به رایانه بیش تر بوده نمرات بالاتری در سؤالات مربوط به استاندارد ۲ پرسش نامه کسب کرده اند (سؤالات ۱۳ - ۲۸ پرسش نامه) و هیچ رابطه‌ای بین دسترسی به رایانه با سایر استانداردها مشاهده نشد. باید دقت کرد گرچه دانشجویانی که دسترسی به رایانه داشته‌اند، سطح سواد اطلاعاتی بالاتری نیز داشته‌اند، اما نمره کل سواد اطلاعاتی دانشجویان ۲۰/۱۰ بوده است که بسیار پایین تر از نمره ۵۰ درصدی پرسش نامه است. لذا نتیجه به دست آمده از این سؤال با نتیجه پژوهش و گفته فلهسپر^۱ (۲۰۰۳) مبنی بر اینکه "اگر چه دانشجویان مورد مطالعه از سواد رایانه‌ای مناسبی برخوردارند، اما مطمئناً آن‌ها کاملاً با سواد اطلاعاتی نیستند" مطابقت دارد. همچنین یافته‌های پژوهش سیامک (۱۳۸۹) نیز نشان داد که دانشجویان فارغ التحصیل در استاندارد ۲ که بیان گر مهارت دستیابی مؤثر و کارآمد به اطلاعات است نمرات نسبی بهتری را در مقایسه با سایر استانداردها کسب کرده‌اند. آرناس^۲ و همکارانش (۲۰۰۴) نیز با بررسی تفاوت‌های سواد اطلاعاتی بین دانشجویان دو دانشگاه موریسیای اسپانیا و دانشگاه ملی مکزیک به این نتیجه رسیدند که میان دانشجویان دو دانشگاه از نظر چگونگی استفاده از اطلاعات و کتابخانه و رایانه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود داشته است.

با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادات زیر قابل پیگیری است:

- طرح و اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های مدون علمی در باب آموزش سواد اطلاعاتی برای موفقیت در دستیابی به سواد اطلاعاتی؛

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌های پیام نور برای رفع خلاءهای آموزشی که به واسطه حضور ناچیز دانشجویان در دانشگاه ایجاد می‌شود؛

- برگزاری کارگاه‌های آموزش علوم رایانه و آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی و آموزش نحوه ذخیره و بازیابی اطلاعات، برای آموزش مفاهیم و شیوه‌های کار با رایانه در مراکز دانشگاه پیام نور؛

- طراحی و اجرای درس سواد اطلاعاتی برای مربیان و اساتید دانشگاه تا از طریق آن‌ها به همراه ارائه دروس تخصصی خود، اطلاعاتی در رابطه با سواد اطلاعاتی نیز به دانشجویان انتقال دهند.

منابع

اباذری، ز.؛ پور نقی، ر. (۱۳۸۷). بررسی تطبیقی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی. فصلنامه دانش شناسی، (۲)، ۱۲-۲.

افضلی، ط.؛ تفرشی، ش. (۱۳۸۹). نقش و جایگاه کتابخانه‌های صدا و سیما در ارتقاء سواد اطلاعاتی کاربران. فصلنامه دانش شناسی، ۳ (۱۰).

آزاد پیله ور، ل. (۱۳۸۷). وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی گروه‌های کتابداری و نقش آن در تولید اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران. فصلنامه کتاب، (۷۳)، ۲۱۳-۲۲۸.

بیگدلی، ز.؛ ممتازان، م. (۱۳۹۰). مقایسه سواد اطلاعاتی دانشجویان واحد بین‌الملل با دانشجویان دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز. مدیریت اطلاعات سلامت، ۸ (۴)، ۵۲۴-۵۳۷. بازیابی ۸ آبان ۱۳۹۱، از <http://www.sid.ir>

پریخ، م. (۱۳۹۱). آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روش‌ها و برنامه‌ها. تهران: نشر کتابدار.

حداد، ز. (۱۳۸۳). شاخص‌های عملکرد سواد اطلاعاتی دانشجویان. اطلاع شناسی، ۱ (۳)، ۴۱-۵۲.

حسن زاده، ر.؛ اسدی، م.ح. (۱۳۸۶). تأثیر آموزش سواد اطلاعاتی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان. پژوهش‌های تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، (۱۱)، ۱۱-۱۸.

درودی، ف. (۱۳۸۷). موفقیت صد در صدی در سواد اطلاعاتی. کتاب ماه کلیات اطلاعات، ارتباطات و دانش شناسی، ۷۲-۷۶.

رحیمی، ع.ر.؛ الماسی، ص.؛ آل مختار، م.ج. (۱۳۸۴). وضعیت سواد اطلاعاتی و عوامل مؤثر بر آن در میان کتابداران و اطلاع‌رسانان کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی. مدیریت و اطلاعات در بهداشت و درمان، (۱)۲، ۸-۱۴.

رضوی اصل، محسن (۱۳۸۵). سواد اطلاعاتی: چالش نوین کتابخانه‌های هزاره سوم. ماهنامه اطلاع یابی و اطلاع رسانی، (۹)، ۳۰-۳۲.

- Flaspohler, M.R. (2003). Information literacy program assessment: One small collage takes the big plunge. *Reference services Review*, 31(2), 129-140. Retrieved Desember 22, 2011, from emeraldinsigh (Emerald Library Review journals)
- Jamil kalib, F. (2009). Provided information literacy instruction at private university libraries in Jordan and trends of zarga private university students towards its objective achievements. *The international information and library Reviwe*, 41,173-183. Retrieved Desember 19, 2012, from www.Sceincedirect.com.
- Loo, A. (2006). A model for information literacy course development: a liberal arts university perspective. *Library Review*, 55(4), 249-258.
- Manuel Cuadrodo,G, Maria-Eugenia Ruiz,M, Juan D.Montoro,P. (2012).academic contest and social networking to promote technology and information litracy among university students. *Procedia social and behavioral science*, 46, 222-226. Retrieved Desember 19, 2012, from www.Sceincedirect.com
- Mitcheel, E, Hiatt, D. (2010). Perspectives on use POGIL techniques in an information literacy curriculum. *The journal of academic librarianship*, 36(6), 539-542. Retrieved Desember 19, 2012, from www.Sceincedirect.com
- Pinto, M, Doucet, A. (2007). International perspectives: An academic portal for higher education information literacy the e-COMS initiative. *the journal of academic librarianship*, 33(5), 604-611. Retrieved Desember 19, 2012, from www.Sceincedirect.com.
- سیامک، مرضیه (۱۳۸۹). تأثیر محیط دانشگاهی بر سواد اطلاعاتی دانشجویان کاردانی کتابداری و اطلاع‌رسانی، فصلنامه کتاب، (۸۴)، ۵۴-۷۰.
- شیبانی، ب.؛ جمالی مهمویی، ح.ر.؛ اصنافی، ح.ر. (۱۳۹۰). رابطه محیط اطلاعاتی و سواد اطلاعاتی: مطالعه موردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۵(۵۵)، ۲۷-۴۸. بازیابی ۸ آبان ۱۳۹۱، از <http://www.sid.ir/>
- صیفوری، و.؛ غفاری، س. (۱۳۹۰). سواد اطلاعاتی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه رازی کرمانشاه. نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی، (۱)، ۹۵-۱۰۸. بازیابی ۸ آبان ۱۳۹۱، از <http://www.sid.ir/>
- قاسمی، ع.ح. (۱۳۸۵). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و انطباق آن با استانداردهای سواد اطلاعاتی ACRL و چهار سند ملی. پایان نامه دکتری، دانشگاه فردوسی، مشهد.
- معرفت، ر.؛ عضدی، م. (۱۳۸۶). استانداردهای سواد اطلاعاتی برای دانشجویان آموزش عالی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، (۱)، ۱۸-۲۲۹، ۲۴۲.
- منتظر، غ.؛ نصیری صالح، ف. (۱۳۸۶). طراحی مدل توسعه سواد اطلاعاتی اعضای هیأت علمی گروه‌های کتابداری و نقش آن بر تولید اطلاعات علمی آنان در دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهر تهران. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، (۴۴)، ۱۰۹-۱۳۰.
- Arenas, J. L. (2004). Information literacy: Implications for Mexican and Spanish university students. *Library Review*, 53 (9), 451-460. Retrieved Desember 22, 2011, from Emeraldinsigh (Emerald Library Review journals).
- Baro, E, E, Kebo, T. (2011). Information perspective; Teaching and fostering information literacy programs: A survey of five university libraries in Africa. *The journal of academic librarianship*. 38(5), 311-315. Retrieved Desember 19, 2012, from www.Sceincedirect.com
- Deborah,M.F,Gloria,C,Yasar,b. (2008).A faculty-librarian collaboration for developing information literacy skills among preservice teachers. *Teaching & teacher education*. (24), 368-376. Retrieved Desember19, 2012, from www.Sceincedirect.com